

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

HESSE, HERMANN

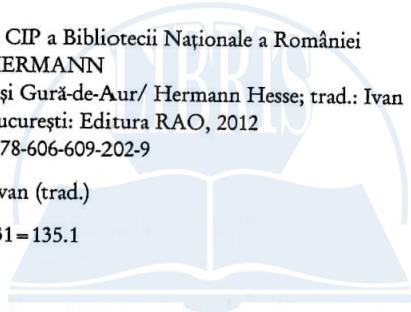
Narcis și Gură-de-Aur/ Hermann Hesse; trad.: Ivan

Deneș. - București: Editura RAO, 2012

ISBN 978-606-609-202-9

I. Deneș, Ivan (trad.)

821.112.2-31=135.1

Editura RAO
Grupul Editorial RAO
Str. Turda nr. 117-119, București, ROMÂNIA
www.raobooks.com
www.rao.ro

HERMANN HESSE
Narziß und Goldmund
© 1930 Hermann Hesse
Toate drepturile deținute
Suhkamp Verlag, Frankfurt am Main

© Editura RAO, 2007
pentru versiunea în limba română

2012

ISBN 978-606-609-202-9

CAPITOLUL I

În fața arcadei susținute de mici coloane duble de la intrarea mănăstirii din Mariabronn, foarte aproape de drum, se afla un castan, odrasla însingurată a sudului, adus odinioară de un pelerin sosit de la Roma, un castan nobil, cu trunchi vâjos; coroana sa rotundă se întindea, mângâietoare, deasupra drumului, respirând cu tot pieptul în vânt, iar primăvara, când de jur împrejur totul era înverzit și până și nucii mănăstirii înfrunzeau roșietic, tinerește, el își mai lăsa multă vreme aşteptate frunzele, apoi, la vremea celor mai scurte nopti, împungea, dintre mânunchiurile de frunze, razele mate, alb-verzui ale florilor sale exotice, care miroseau atât de pătrunzător, asemenea unei prevestiri neliniștităoare și grave; și în octombrie, după ce poamele și via fuseseră culese, scutura din coroana sa îngăbenită, în vântul de toamnă, fructele țepoase, care nu apucau să se coace îniece an, fructe pentru care băieții din mănăstire se încăierau și pe care subpriorul Gregor, originar din țara italică, le prăjea în odaia lui, la focul din cămin. Străin și delicat, frumosul copac își fremăta coroana deasupra intrării mănăstirii, un musafir de pe alte meleaguri, cu firea gingășă, răbdând cu greu frigul, legat, prin tainică rudenie, cu micile, zveltele coloane împerecheate, de gresie,

ale portalului și cu dantelăria de piatră ce înfloarea în arcadele fereștrelor, pe cornișe și pe stâlpi, iubit de francezi și de latini, privit cu uimire de băstinași, ca un străin ce se afla.

Nu puține generații de elevi ai mânăstirii trecuseră pe sub arborele pripășit aici din țări străine; cu tăblițele la subsuoară, sporovăind, râzând, jucându-se și certându-se, desculți sau încălțați, după anotimp, cu o floare în gură, o nucă între dinți sau un bulgăre de zăpadă în mâna. Veneau mereu alții noi, la câțiva ani chipurile se reînnoiau, cele mai multe semănând între ele: blonde și cu părul cărlionțat. Unii rămâneau locului, devineau novicii, devineau călugări, primeau tonsura, purtau rasa și cingătoarea de frângie, citeau din cărți, îi instruiau pe băieți, îmbătrâneau, mureau. Alții, după ce le treceau anii de școală, erau luați acasă de părinți, în castelele cavalerilor, în casele negustorilor și meseeriașilor, cutreiera lumea, făcându-și mendrele și meseriile, mai veneau câteodată în vizită la mânăstire, bărbați în toată firea, își aduceau feciorașii și-l lăsau aici, elevi la cuviosii părinți, ridicau privirea spre castan, zâmbind, căzuți pe gânduri, și-apoi se pierdeau din nou în lume. În chiliile și sălile mânăstirii, printre arcadele rotunde, grele, ale ferestrelor și vârjoasele coloane duble, de piatră roșie, se trăia, se învăța, se administra, se guverna; multe feluri de arte și de științe erau cultivate aici și lăsate moștenire de către o generație celeilalte, religioase și lumești, senine și sumbre. Se scriau și se comentau cărți, se născoceau sisteme, se adunau scrieri ale celor de odinioară, se pictau manuscrise ilustrate, se cultivava credința poporului și se zâmbea pe seama ei. Erudiția și evlavia, simplitatea și perfidia, înțelepciunea evangeliilor și înțelepciunea eliniilor, magia albă și cea neagră, toate înfloreau aici câte puțin, era loc pentru toate; era loc pentru sihăstrie și mătăniile de penitență, ca și pentru tovărăsie și trai plăcut; depindea întotdeauna de persoana abatului și de curentul dominant al vremii, dacă precumpănea și stăpânea una sau alta. Mânăstirea devinea

vestită și căutată când pentru exorcisții și demonologii ei, când pentru muzica ei excelentă, când pentru un sfânt părinte care lecuia și facea minuni, când pentru ciorba ei de știucă și pateul de ficat de cerb, fiecare la vremea sa. Si mereu s-a găsit în ceata călugărilor și elevilor, a celor cuviosi și a celor fără ardoare, a celor slabici de post și a celor mai rotofei, mereu s-a găsit printre cei mulți care veneau, trăiau și mureau aici, unul singuratic și deosebit, unul pe care toți îl iubeau sau de care toți se temeau, unul care părea ales, unul despre care se mai vorbea încă mult timp după ce contemporanii săi erau dați uitării.

Și acum se aflau la mânăstirea Mariabronn doi singuratici și deosebiți, unul bătrân și unul Tânăr. Printre frații numeroși al căror roi împânzea dormitoarele, bisericile și sălile de clasă, se aflau doi, pe care toți îi știau și îi priveau cu respect. Se afla abatele Daniel, bătrânul, și elevul Narcis, Tânărul, care abia își începuse noviciatul, dar care, din pricina darurilor sale deosebite și împotriva tuturor obiceiurilor vechi, era folosit încă de pe acum ca dascăl, îndeosebi de elină. Aceștia doi, abatele și novicele, aveau trecere, erau luați în seamă și trezeau curiozitatea, erau admirati și invidați și, de asemenea, bârbiți în taină.

Cei mai mulți îl iubeau pe abate, el nu avea dușmani, era plin de bunătate, de simplitate, de smerenie. Doar învătații mânăstirii amestecau în dragostea lor o notă de condescendență, căci abatele Daniel putea fi un sfânt, dar un cărturar nu era nicidcum. Îi era proprie acea simplitate care e însăși înțelepciunea, dar latineasca lui era modestă, iar elina n-o cunoștea defel.

Acei, puțini, care ocasional mai zâmbeau pe seama simplității abatului, erau însă cu atât mai vrăjiti de Narcis, copilul-minune, frumosul adolescent cu elina lui elegantă, cu purtarea sa impecabil de cavalerească, privirea liniștită și pătrunzătoare, de cugetător, și cu buzele subțiri, frumos și sever desenate. Era îndrăgit de căturari pentru că stăpânea minunat elina; era iubit de toți ceilalți, ba unii

erau chiar de-a dreptul fermecați de noblețea și de finețea sa. Erau și unii care îi luau în nume de rău faptul că era atât de tăcut și de stăpânit și avea asemenea maniere de curtean.

Abatele și novicele își purtau fiecare în felul său destinul ales, dominând în felul său și suferind în felul său. Fiecare dintre cei doi se simțea mai înrudit cu celălalt, mai atras de el decât de tot restul poporului din mănăstire: totuși nu găseau calea unul spre altul, nu se puteau încâlzi, unul alături de celălalt. Abatele îl trata pe Tânăr cu cea mai mare atenție, cu cea mai mare considerație, îi purta de grija ca unui frate rar, gingăș, poate pretempuriu pârguit, poate primejduit. Tânărul primea piece poruncă, piece sfat, piece laudă a abatului cu o ținută desăvârșită, nu-l contrazicea vreodată, nu era nicicând supărat și dacă judecata abatului despre el era dreaptă și singurul lui viciu era trufia, atunci știa să ascundă minunat acest viciu. Nu se putea spune nimic împotriva lui, era desăvârșit, le era superior tuturor. Numai că, în afară de cărturari, puțini îi devineau într-o devăr prietenii, căci noblețea sa îl împrejmua ca un suflu de aer înghețat.

– Narcis, îi zise abatele după o spovedanie, mă recunosc vinovat de o judecată aspră pe seama ta. Adeseori te-am socotit trufaș și poate că astfel te-am nedreptătit. Ești foarte singur, tinere frate, ești singuratic, ai admiratori, dar nu prieteni. Tare aș fi vrut să am pricina și te dojeni din când în când, dar nu am pricina. Tare aș fi vrut să fii câteodată necuviincios, cum sunt îndeobște oamenii tineri, de vîrstă ta. Tu însă nu ești niciodată necuviincios. Uneori sunt îngrijorat din cauza ta, Narcis.

Tânărul își ridică ochii întunecoși spre bătrân.

– Din suflet aș dori să nu vă pricinuiesc griji, milostive părinte. Se prea poate să fiu trufaș, milostive părinte. Vă rog să mă pedepsiți pentru asta. Eu însuși simt câteodată dorința de a mă pedepsi. Trimiteti-mă într-o sihăstrie, părinte, sau puneți-mă la treburi grosolane.

– Pentru amândouă ești prea Tânăr, iubite frate, zise abatele. În afară de asta, ești în mod deosebit dotat pentru limbi străine și pentru gândire, fiule; ar fi o risipă a acestor daruri de la Dumnezeu, dacă te-ăș pune la treburi inferioare. Probabil că vei deveni dascăl și cărturar. Nu este asta și dorința ta?

– Iertați-mă, părinte, dar dorințele mele nu-mi sunt încă atât de limpezi. Științele mă vor încânta întotdeauna, cum s-ar putea altminteri? Dar nu cred că științele vor fi singura mea preocupare. Și-apoi, nu întotdeauna dorințele hotărăsc soarta și menirea unui om, ci altceva, ceva predestinat.

Abatele luă aminte și deveni serios. Totuși, pe chipul său bătrân stăruia un zâmbet când răspunse:

– În măsura în care am ajuns să cunosc oamenii, cu toții suntem puțin înclinați, mai ales în tinerețe, să confundăm providența cu dorințele noastre. Dar cum tu crezi că-ți cunoști dinainte chemarea, spune-mi un cuvânt în privința aceasta. Pentru ce crezi că ești chemat?

Narcis își închise pe jumătate ochii întunecoși, încât dispărură sub genele lungi, negre. Tăcu.

– Vorbește, fiule, îl îndemnă abatele după o lungă așteptare.

Cu voce înceată și ochii plecați, Narcis începu să vorbească:

– Mi se pare a ști, milostive părinte, că, înainte de toate, sunt chemat către viața monahală. Voi deveni călugăr, aşa cred, voi deveni preot, subprior și poate abate. Nu cred acest lucru pentru că-l doresc. Dorința mea nu țintește funcții. Dar ele îmi vor fi impuse.

Tăcură amândoi, vreme îndelungată.

– De ce nutrești această credință? întrebă, șovăind, bătrânul. Ce însușire a ta, în afară de cărturărie, ar fi cea care se exprimă în această credință?

– Este acea însușire, zise Narcis încet, care mă înzestreză cu un simț pentru firea și chemarea oamenilor, nu numai pentru ale mele

proprii, ci și pentru ale celorlalți. Această însușire mă silește să-i slujesc pe ceilalți dominându-i. Dacă nu m-aș fi născut pentru viața monahală, aş fi fost nevoie să devin judecător sau om de stat.

- S-ar putea, încuviață abatele, dând din cap. Ti-ai încercat asupra unor exemple aptitudinea de a recunoaște oamenii și destinul lor?

- Am încercat-o.

- Ești gata să-mi dai o pildă?

- Sunt gata.

- Bine. Cum nu aș vrea să pătrund în tainele fraților noștri fără stirea lor, poate ai vrea să-mi spui ce crezi că știi despre mine, abatele tău Daniel.

Narcis își ridică pleoapele și se uită în ochii abatelui.

- Este porunca voastră, milostive părinte?

- Porunca mea.

- Îmi vine greu să vorbesc, părinte.

- Și mie-mi vine greu să te silesc să vorbești, tinere frate. Și totuși, o fac. Vorbește!

Narcis își plecă fruntea și zise, șoptind:

- Știu prea puțin despre dumneavoastră, cinstite părinte. Știu că sunteți un slujitor al lui Dumnezeu, căruia i-ar fi mai drag să vegheze caprele sau să tragă clopotul într-o săhăstrie și să asculte spovedaniile țăranilor decât să conducă o mare mânăstire. Știu că nutriți o deosebită dragoste față de Sfânta Maică a Domnului și că ei vă rugați cel mai des. Uneori vă rugați ca elina și celealte științe care se cultivă în această mânăstire să nu devină smintea și primejdie pentru sufletele celor dați în paza voastră. Uneori vă rugați să nu vă pierdeți răbdarea față de subpriorul Gregor. Uneori vă rugați pentru un sfârșit bland. Și veți fi, cred eu, ascultat și veți avea un sfârșit bland.

Se lăsă tăcere în micul vorbitor al abatelui. În cele din urmă, bătrânul glăsui:

- Ești un visător și ai viziuni, zise cu bunăvoieță venerabilul bărbat. Dar și viziunile cucernice ori prietenoase pot amăgi; nu te încrede în ele, cum nici eu nu mă încred. Poți vedea, frate visător, ce gând nutresc în inima mea, în privința aceasta?

- Pot vedea că gândiți cu multă prietenie la lucrul acesta. Iată ce gândiți: „Acest Tânăr ucenic este puțin primejduit, are viziuni, poate că a meditat prea mult. Aș putea să-i impun o penitență, nu-i va strica. Dar penitența pe care i-o voi impune lui, o voi lăua totodată asupră-mi.“ Asta e ceea ce gândiți chiar acumă.

Abatele se ridică. Zâmbind, îi făcu semn novicelui să plece.

- Ei bine, zise el. Nu-ți lăua viziunile prea în serios, tinere frate; Dumnezeu cere de la noi multe altele, în afară de viziuni. Să presupunem că ai mângâiat un om bătrân făgăduindu-i o moarte ușoară. Să presupunem că bătrânlui i-a făcut plăcere, vreme de o clipă, să asculte această făgăduință. Acum însă ajunge. Să reciți un rozariu, mâine după slujba din zori, să-l rostești cu umilință și dăruire și nu din vîrful buzelor; și eu voi face la fel. Du-te acum, Narcis, am vorbit destul!

Altădată, abatele Daniel a avut de aplanat un conflict între cel mai Tânăr dintre părinții dascali și Narcis, care nu puteau cădea de acord asupra unui punct din planul de învățământ: Narcis insista, cu mare zel, pentru introducerea unor anumite schimbări în felul de a preda, știind să le justifice cu motive întemeiate; pater Lorenz, în schimb, dintr-un soi de gelozie, nu voia să accepte și după fiecare nouă convorbire urmau zile de tăcere supărată și de îmbufnare, până când Narcis, îndemnat de sentimentul că are dreptate, deschidea iarăși discuția. Până la urmă, pater Lorenz zise, întrucâtva jignit:

- Ei bine, Narcis, să curmăm cearta. Doar știi că hotărârea atârnă de mine, și nu de tine, căci nu ești colegul, ci ajutorul meu și trebuie să-mi dai ascultare. Dar cum pricina pare să aibă pentru tine atâtă importanță, iar eu îți sunt într-adevăr superior în funcție și pu-

tere, dar nu în cunoștințe și daruri, nu vreau să hotărasc eu însuși, ci vom supune disputa părintelui nostru abate și-l vom lăsa să hotărască el.

Astfel și procedară până la urmă, iar abatele Daniel ascultă cu răbdare și bunăvoiță disputa celor doi căturari cu vederi deosebite în ceea ce privește predarea gramaticii. După ce amândoi își expuseră și își argumentară temeinic părerile, bătrânelul se uită la ei înveselit, își clătină puțin capul cărunt și vorbi:

– Frații mei dragi, nici unul, nici altul nu credeți, firește, că eu m-aș pricepe la lucrurile acestea la fel de bine ca voi. E lăudabil din partea lui Narcis că ține atât de mult la școală și că năzuiește a îmbunătăți programul de învățătură. Dacă însă superiorul său este de altă părere, atunci Narcis trebuie să tacă și să-i dea ascultare, căci toate îmbunătățirile aduse școlii n-ar putea cumpăni atât ordinea și ascultarea să se tulbure în casa aceasta, din pricina lor. Îl dojenesc pe Narcis că n-a știut să cedeze. Si vouă, amândurora, tineri căturari, vă doresc să nu duceți niciodată lipsă de superiori mai proști decât voi; nimic nu-i mai de folos împotriva trufiei!

Cu această glumă blajină îi trimise la ale lor. Dar în zilele următoare nu uită să urmărească din priviri dacă între cei doi dascăli s-a restabilit buna înțelegere.

Și iată că se întâmplă să apară o față nouă în mănăstirea în care veneau și plecau atâția, și această nouă față nu era dintre cele ce trec neobservate și sunt repede date uitării. Era un Tânăr a căruia venire fusese anunțată de tatăl său cu mult înainte; sosi într-o zi de primăvară, ca să învețe la școală mănăstirii. Tânărul și tatăl său își legară caii de castan și, de sub boltă, fratele portar le ieșe în întâmpinare.

Băiatul își ridică privirea spre copacul rămas încă pleșuv din iarnă.

– Un astfel de copac, zise el, n-am mai văzut până acum. Un copac frumos și ciudat. Aș vrea să știu cum se numește.

Tatăl, un domn mai în vîrstă, cu față brăzdată de griji și parcă de nepătruns, nu luă în seamă cuvintele Tânărului. Portarul în schimb, căruia băiatul îi plăcuse numaidecât, îi dădu lămurirea. Tânărul mulțumi frumos, îi întinse mâna și-i zise:

– Mi se spune Gură-de-Aur și urmează să învăț aici, la școală.

Bărbatul îi zâmbi cu prietenie după care o luă înaintea nouveniților, conducându-i prin portal, apoi în sus, pe scările largi, de piatră, și Gură-de-Aur păși în mănăstire fără teamă, cu sentimentul că în locurile acestea a și întâlnit două ființe căror le putea fi prieten: copacul și fratele portar.

Nou-veniții fură primiți mai întâi de părintele director al școlii, iar spre seară de însuși abatele. De fiecare dată, tatăl, funcționar imperial, îl prezenta pe fiul său Gură-de-Aur și fu poftit să mai zăbovească un timp, ca musafir al casei. Dar el apelă numai preț de o noapte la ospitalitatea oferită, spunând că e nevoie să pornească îndărăt, la drum, chiar a doua zi. Oferi mănăstirii, în dar, unul din cei doi cai ai săi și darul fu primit. Discuția cu fețele bisericești fu politicoasă și rece: dar atât abatele, cât și părintele priviră cu bucurie la Gură-de-Aur, care tăcea respectuos; Tânărul frumos și delicat le plăcu de la bun început. Fără regrete îl lăsăra pe tată să purceadă a doua zi la drum, iar pe fiu îl păstrăra cu plăcere. Gură-de-Aur fu prezentat dascălilor și primi un pat în dormitorul elevilor. Respectuos și cu față întristată își luă rămas bun de la tatăl său, care pornea călare, rămase locului și privi în urma lui până ce acesta dispăru, între hambarul de cereale și moară, sub arcada porții înguste a curții exterioare. O lacrimă îi atârna în genele lungi și blonde, când se întoarse; dar fratele portar îl și luă în primire, bătându-l drăgăstos pe umăr.

– Tinere domn, zise el ca să-l consoleze, nu trebuie să fii trist. Cei mai mulți Tânjesc la început după casă, după tată și mamă, după